

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta are de 2 ori: Miercuri si Duminică, F&A, candu conceda a jutoriale. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 8 fl. v. a. Trieri cetera 12 fl. v. a. pe unu anu eod 2 1/2 galbani mon. unatortis.

Anul XXXV.

Se prezuma la postele c. si r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacsa timbrala a 30 cr. de facare publicara.

Nr. 91.

Brasiovu 4 Decembre 22 Novembre

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Telegramu

GAZETEI TRANSILVANIEI.

Fagarastu, 2, 10 ore 30 min. a. m.,
sositu 2, 10 ore 36 min. a. m.:

Din ans'a unei demonstratiuni nejustificate, inscenate de pocinii partizanai si lui Benedek Gyula, la 400 cetatiani de frunte din Fagarastu, adusera pentru Alosand Mady, a carui alegere de ablegatu dietale cu majoritate (relativa) eclatante este asigurata, cea mai solemnă ovatiune.

Comitetulu (care?)

Brasiovu 3 Dec. 1872.

Scandalulu Cernatonyi-Lonyayanu, dupa cum se prevedi, nu remase fara consecintele intentionate cu elu. Ministrii -si dadera inca in 28 demisiunea si primul presedinte Lonyay, dupa ce alerga la Viena, la Godolo si dupa ce in camera deputatilor mai facu una incercare a-si extorce vota de incedere, fara nici un succesu, se decisie de voia de nevicia a se retrage si Maiestatea s'a regele denumi ministru presedinte pe fostulu ministru de comerciu Slavii, care -si va forma cabinetulu parte mare din fostii ministri. Se astepta deci reînchegarea ministeriului, care e' va fi din majoritatea deakiana, dupa preintilegerile acestei partite in ur'ma consultarii cu Deak. Se facu multe combinatiuni prin diurnale in privinta portfolioru ministeriali, pentru noi fara picu de interesu, deca remane totu sistem'a de pana acum, care -si astu tota fectiunea a ne ignora si a ne vedu catu mai tertiu, dupa tran'a de pariete cea nimiticiora, ce ni o deder, despondinde de dreptulu egale nationalu politicu si deodata de autonomi'a avuta, prin simple rescripte ministeriali, dupa regele depusesse juramentulu, ca va apara drepturile tuturor claselor. Pentru noi numai unu ministeriu neutrale nationalu cu simtiu de dreplate divina si fora predilectiune de a ingriji numai de cultura maghiara din tessaurulu comunu, pentru care inse noi portamu sarcinele cele mai mariet majoritate, fora preferintia de totu numai ce e maghiaru, cu hotorsirea intereselelor nostre nationali politice, numai unu ministeriu a carui credentia politica se fa inceduta cu deplin'a multitudine a tuturor nationalitatiloru din poliglot'a patria si cu fortificarea acesteia prin umana si fratiesca respectare egale, pote avu interesu atragatoriu, cea ce dela omeni, sistem'e de pana acum indiesertu se astepta. — Cu caderea lui Lonyay se pune capetu si desiertei asteptari a natiunii nostre din Ardealu, ca se mai pote resuscita pretractarea de invorie pe bazea memorandulu datu lui de catre comisiunea adunata in Blasiu. Se vede ca si acosta apucatura alui Lonyay n'a fostu alta, decatu o manevra concertistiora pentru scopulu alegeriloru, ca altufelu pana acum se facea ceva, deca era cu intentiune serioasa. Celu picu scimu, ca asteptarea nu ne mai pote impedecea dela consultarea nationali intr'unu congru. —

In camera deputatiloru Ungariei se totu debate proiectulu de lege pentru organizarea capitalei; la §-lu despre voturile virile se incise 6

lupta infricosiata. Orbán numi virilismulu rusines si prostitutiunea secului 19, inse dekastit cu conventu, ca modificanduse aici votulu virile, ar face necesaria cassarea lui si prin municipia, totu l'au aparatu si primitu cu majoritate de 171 voturi in contra la 108. De aceste potemu se asteptamu si mai incolo dela stapani, e' binele pentru noi diaca numai in poterile si munca'nosta, in fortele unite la lupta pentru drepturile avute, lapadandune de orice urgi imparechiatorie de fratii de unu sangs si de o sorta, si facundu o liga fratiesca pe facia in contra coloru, cari, vrendu a ne slabi in soldulu dusmaniloru drepturiloru nostre, se apuca de oca protexe de nemie's, spre a redica pariete de desmanantia confesionale intre frati, spre rusine inaintea lumii civilizate, care trebuie se ne judece, ca inca n'amu devenitu neci la atata maturitate, incatu se ne scootimu una anima, unu corpu nedivisatu in caosa nationale, fora si a visa de ura si dusmaniti confesionale; inca nu, ca se facemu deosebire intre causele nationali, in cari suntemu toti una, toti romanii dosediti, si intre cele confesionali, cari suntu numai ale conscientiei si ale popimii, si nu trebuie neci pomenite, candu avemu a lupta in caosa nationale cu poteri unite pentru drepturile perfectu comune nationalu, cum vedemu, ca facu tote natiunile si cele, cari au cate 4 confesioni in sinulu loro, tinendu tote una in caosa nationale, si relegendu trebele confesionali la forulu conscientii si alu sinodalitatii respective. Cum ne vomu sera, asia vomu manca, inse aidei se damu man'a, in contra uneloloru imparechiatorie. — Pe facia unaliga de fratia nestingibile in contra dusmaniloru ei, cari voru e' a ne slabi prin imparechiare!

Republic'a Franciei, dupa una lupta ferbente a monarchistiloru, se proclama ca definitiva republica prin adunarea dela Versailles, dupa una telegrama in „Romanulu“, care suna asa:

Paris, 29 Noembre.

D. Thiers a psu Adunarii cestuinea d'a se pronuntia intru Republica se'u monarchia.

D-sea a disu: suntu ingratu pentru Republica: deca votu monarchia, propuneti-a.

La votu, majoritatea a fostu de 36 voci, in contra dreptei.

Camera s'a despartitu cu strigatele de: „traidesca Republica!“ La gar'a Parisului, deputatii au fostu primiti de multime asemenea cu strigale de: „traidesca Republica!“ C. A. Rossiti.

Prin urmare cestuinea cea mai ardietoria a Franciei, care preocup'a, misca spiritele si turbura politic'a Europii in planele sale absolutistice-infallibilistice s'a resolutu, ca ce-chiaru adunarea nationale, care sta preocupantiora din monarchisti, s'a pronuntiatu pentru Republica, ca forma definitiva a regimulu Franciei, ceea ce e meritulu marelui barbat de statu Thiers, a carui elocintia si cercuspetiune a reportatu acosta victoria, incongiurandu revoluntionu, si desarmandu machinariu monarchistiloru. Acestu evenimentu de mare importantia a reabilitatu prestigiuulu Franciei in concertulu poteriloru europene.

In Roman'u corpurile legislative se constituie, se alegu comisiuni, si se pregatescu de lupte marce ce fi astepta, cum analogu cu pasulu lonyayanu in caosa calloru ferate, despre care se vedemu imputarile si inviniurile mai diosu:

Scurtu estrasu din discursulu
de sambeta in 23 Noembra a. c. a d-lui deputatu dietale

Ernestu Simonyi,

prin carele si-a motivatu propunerea pentru o comisiune de siesse, spre examinarea procederei guvernului maghiaru in acele afaceri finantari, ce dederu a nascere suspitiuniloru de neonorabilitate a ministriloru.

D-lu E. Simonyi, din capulu loculu incredintiedia ca — nu va se escite pasiunile de partita, si de aceea nici nu va se polemiescu cu partea contraria, ci — trecu de adreptulu la obiectu si intr'eba, ca — propriaminte, ce este obiectulu discutiei? Mai de multe ori, — nu numai ca in 18 l. c. ci in modu inca mai aprigu, s'au facutu inviniuri si atacuri, ce suspitiuniaru procedur'a guvernului in privinta manipulari averiloru publice. Acosta e' fapta si nu se pote nega. S'a intemplatu acosta in Dieta si s'a intemplatu si se intemplatu pe fie-care di, atatu in folle nostre, catu si in cele straine; — caci, binevoiti numai a celi folle straine, in cari se scrie despre Ungaria, si intro 10 articli, 9 veti astu, ce tractiedia despre acosta tema.

Suspitiunile in generalu suntu indreptate in contra organelor guvernului, pentru procedur'a loro urmata la esecutarea lucrariloru publice si in privinta mijloceloru de comunicatiune; dar suntu indreptate si in contra senegratiorulu membri ai guvernului. De asemenea nu se pote nega, nici trage la indoiela, cumca suspitiunile s'au intemplatu mai a desu ori contra d-lui capu alu guvernului, contra contelui Lonyay. — Cumca aceste acuse, aceste atacuri, suspitiuni surpa si au surpatu deja ved'i guvernului, au produsu in patria nostra o astfel de nemorale stare, carea abia mai astu exemplu in intr'ega istoria tierii, — cumca vatema demunitate parlamentarii si suntu spre mare dauna pentru tiera, — acosta's — dorere — inca nu se pote nega. — Cum vomu potu noi delatara acosta reu ce amenintia tier'a cu totale perire? — Acosta deci este intrebarea.

Eu credu ca, inainte de tote trebuie se cautamu cauza acostei reu, acestoru suspitiuni. Se examinanu deca cu tote obiectivitate: ore au ceva temeiua aceste suspitiuni, cele picuina la aparintia? Ore suntu, si respective intemplat'u-s'au casuri, cari macar la aparintia ar' doreu, cumca existu unele impregiurari suspiciosu, cari pretindu o deslucire mai speciale, pe cari impregiurari, asia precum suntu, noi ne le potemu privice destulu de chiaru?

Se potemu reprimu de supra celoru catu va ani, de candu s'au institutu sistem'a constituionale d'acoma, si se urmarinu cu atentiune procedera guvernului in privinta averi publice.

Mai antain s'a redicatu suspitiunile atunci, candu la crearea mijloceloru de comunicatiune, concessiunile s'au date — nu pe calea concertuinei libere, ci pe cale privata, unoru consortia sau individi. A fostu lucru pr' frosca, ca acosta, cari indica doriu concessiunile, asteptandu oresci-care dobanda dupa ele, an individiu pr' cei-le le-au casigatu, si au povestitu apoi fia-carui ce a vrutu s'auda, ca acosta intreprindere s'aru fi potutu realisa asi si astu, intr'unu modu mai avantajiosu, cu mai multa folosu pentru tier'a!

S'a intemplatu apoi, ca fostulu ministru de finantie, dlu Lonyay, a subternutu legislatiunea o motiune in caosa resumperarii podului de feru. Ce a fostu primul rezultatu alu aceli motiuni? A fostu, ca actiunila, cari pre actiuni aveau un cursu sub 300 fl. in scurtu timpu s'au urcatu la 4—5—600 fl. si ca in fine statulu le-a resumperatu cu 690 fl. La resumperarea acosta' au mai intervenitu si alte impregiurari cari au delu indemnu si ocaziune la suspitiunari. Eu marturiscescu ca, atunci, candu in Dieta a fostu vrub'a despre acosta obiectu, asi fi doritu, ca ministrulu-presedinte actualu se fa deslucitu deplinu: deca elu pre timpul

rescomperari a fostu seu nu — consiliarii administrativu ala societati? dar elu a spus numai, cum a ajuns numele seu in almanachul de adrese, er' acea ca, fost' elu seu nu consiliarii directiunalu ala societati, n'a spus'o chiaru si limpede. —

Asia a fostu si ca comperare drumului de feru de la Lozonac. Seimu ca toti, cumca actiunile acestui drumu de feru, staeau forte reu, si se potean compera cu 12, 14 si 15 fl. s'a susteneru apoi case reprezentative proiectulu de lege, in care s'a propus comperare amintitulu drumu de feru pre sem'a statului, si rezultatul a fostu, ca actiunile in data s'au urcatu la 160—168 fl.

Nu ne potemu mira asta dara ca omenii, — (intre insectele carate este unulu — nu nobili dar naturalu: invidiu's) a invidatu pre acea ce au fostu in pozitiune de a-si vedea urcate actiunile atate de multe, si in urma difinitiei de cursa a incassu asia de mari dobendi. —

A venitu la randa cladirea de totu felulu de drumuri de feru. S'au claditu drumuri de feru pre specele statului, si s'au claditu pre langa garantia de interese din partea statului. In tote tierle, europene, unde pre specele statulu se essecta lucrari publice in dimensiune mai mare, custa usulu, ca se deschide concurentia libera. La noi, de locu la antaiulu casu, la drumulu de feru Hatvan-Miskolcz, s'a detaturu concurentia, si drumulu s'a datu pre sub mana intreprinderilor, si secretariulu de statulu ala ministrulu de comunicatiuni d'atunci, cu aceea a aperatu acesta procedura, ca tocalu statulu nostru a fostu in stare a cladi mai efimiu drumuri de feru; pre candu, dara scootimu specele amintitulu drumu, adama, ca a unulu dintre cele mai scumpe drumuri. Dar ori si cate ar fi fostu specele, atate si siguru, ca daca concurentia s'ar fi datu pre calea concurentiei libere, ea n'ar fi datu, precum a datu, cauza de banuile! —

A urmatu chestiunea drumului de feru de Fiume. Cladirea acestui drumu legislatiunea propriaminte nici n'a decis'o vre odata, la votulu numai ca pre unulu dintre aceia drumuri, cari se vor construi din imprumutul ce-lu va lu'a statulu, si — legislatiunea nici contractulu nu l'a vedutu. Nu acesta este procedura ce trebuie se urme guvernale in caus'a caliora ferate. Contractele despre cai ferate au fostu si sunt inarticulate in cartea nostra de legi, si si acesti ar fi trebuitu se ne nartucide; in totu casulu inse ar fi trebuitu se se tiparisea si se se distribue intre alegatii, inainte d'a intra in viedia.

Daca guvernulu nu tiene acesta procedura, apoi veti binevoi a admitte, ca omulu cugelarorin nu se pote feri de cugelulu, ca guvernulu aci a avutu o intentiune si un scopu pe cari n'a vrutu se le comunice reprezentati ei tierii. Eta, aci e sorginele suspitiuni; apoi e imposibilita a nu cade in suspiciune, candu se face secretu din causele publice. —

Seu a fostu curatu acelu contractu, — si atunci n'a fostu cauza, ca se se lucre in secretu, — seu a fostu astfel, in catu guvernulu s'a temutu ca Diet'a nu-lu va aproba, — si atunci n'ar fi trebuitu a-lu validati. Atata sta, ca o intreprindere realista in astfelu de modu, da cea mai basata causa pentru suspiciuni. —

Vino acu la casulu celu mai scandalosu, care n'are parhia nici in acesta epoca a siarlantierilor. Este calea ferate orientale. Acesta intreprindere a datu ocaziune unui consortiu a jafu, cu permisiunea guvernulu, 20 de milioane fl. de de actiuni. Nu este tieria in Europa, unde acesta cauza n'ar sta deja inainte tribunalulu criminalu, — numai la noi n'au inat'e aci nu e vorb'a de abusu, nu de negrinitia oficiale, e vorb'a de aplicarea legiloru criminali; aci s'a urmatu o procedura, greu pana si de creditu! S'a constituitu un consortiu, propriaminte nici nu consortiu, — ci la recomandarea guvernulu — ce e dreptu cu incuviertine legislative, dar pre responsabilitate sa, s'a datu concesii curatulu anglu, cu numele C. Waring pre langa garantia de interese. Ca, ce a sciutu guvernulu despre acestu Waring si tovarasii sei, — nu sci, atata' in inso sci, ca atunci, candu elu a castigatu aici concesionea de 70 de milioane fl. — in patri'sa n'a avut creditu de catu de catu mila. Ca sciut'a guvernulu tote aceste impregiari, ca sturati' guvernulu a scriit, cine si ce este acestu om? — despre acea n'am cunoscintia de felu; atata' inse siguru, ca alegerea a fostu forte neferticia; pentru ca acelu om a fostu vestitu nu numai in Europa, ci in tota lumea, ca pretindendi, unde a inceputu drumuri de feru, le-a galatu numai pre diugetate si inlesnindu pre actiunari, a luat'o la sanatos'a?

Acestu omu capetandu concesionea, deja 10 zile mai tardu a vindutu unu consortiu de bancari in Vien'a; cu acesta consortiu elu a incheiatu unu contractu, pre care cine-lu cetese, la prima privire vede, ca e inselatiunea publica, ca e facutu pentru jafuira actiuniloru. Acestu contractu inso dupa lege a trebuitu se se accepte de cata societatea ce se va infiinta. S'a si stipulatu intrunu punctu ala contractulu, ca acesti are a fi primita fora nici o schimbare de cata actiunari si consiliulu directiunalu. Da; actiunari inse nici o data n'au fostu incheiatu, precum dispupe legea, ci pentru primirea acelu contractu — s'ar constituitu unu consiliulu directiunalu, dintre ai caru membri — dorere, forte multi sunt reprezentati in acesta casa; consortiuu deci a incheiatu pre acesti din la conferintia privata si li-a disu: „Dioru! Noi vremu se ve insinuamu la guvernulu, ca pe consiliulu directiunalu; dar acesti nu potemu face alintrele, de catu deca Dyostre primiti acelu tratatu de la Paris; — ve intrebamu deci: primiti acesta'seu nu? Beneficiale fu fi cutari, diurnale fu fi multiamitorie. — Acesti din apoi si au datu sem'a cu concinti'a, si au primitu, motivandu-si clarificarea aceea, ca consiliulu directiunalu a avutu incedere in intreprinderi, — adica in fratii Waring, (ilariitate in stang'a) pentru ca guvernulu maghiaru, carele la concesionarea unei intreprinderi publice atatu de importante ar trebui se se informiede in detainu despre caracterulu si referintiele concurentiloru, — prin darea concesionei a doveditu prealabilmente incedere! (Ilariitate in stang'a.)

Asia dara, consiliulu directiunalu incediundu se in inspectiunea guvernulu si cumca acesta nu va da unora veniture de omeni o concesione atatu de importante, a acceptatu acestu contractu, pe care l'a susteneru inaltulu guvernulu. Inaltulu guvernulu dinstro inaltimes sa, (ilariitate) nici pana astadi n'a respunsu inca nimica. Nici n'a disu ca-lu aproba, nici ca nu-lu aproba; a aprobatu inse tote dispozitiunile consiliulu directiunalu, pe cari acesta le-a efertutu pre temeiulu contractulu; a permisu si incuviertintu spesarea celora 52 de milioane si cateva sute de mil de fl. ale actiuniloru; a permisu si — celu puciu tacandu, aproba, ca drumulu de feru a remasa necladitu, si acum'a er vinnu a jafu de de la actiunari vr'o 20 de milioane! (Asia e! in stang'a.)

Acesta chestiune in sine luata e atatu de importante, incatu in inso-mi, daca nu se va apud'e de ea altulu mai dibaco decatu mine, mi voiu tieb'e de detorintia a o susterene casei, acesta chestiune, si a-cere dispozitiunile necesarie in acestu casu specific. Dreptu aceea acum'a me marginescu numai la catu momeinte. Nu voiu trata chestiunea intregi, ci numai atat'a catu afu de lipsa pentru ca on. casa se scia, in ce modu s'au manipulat banii.

Actiunari si posesorii de prioritate au depusu in argintu sum'a totale de 52 mil. si cate-a sute de mil de fl. — Agiulu argintulu atunci a fostu 200%. Din acesti bani s'a platitu pre sem'a capitalulu pentru cladire 52.500.000 fl. in bani de hartie. Agiulu fiindu 200%, diferinti'a a fostu de 11 mil. Aceste 11 milioane le-a bagatu cineva, unulu seu mai multi — in pung'a (Ilariitate in stang'a.) — Acesti n'au e suspitiune, pentru ca tote cele disu sunt fapte, pe cari ori cine le pote ceti din raportulu consiliulu directiunalu. —

Oratoarele citadu apoi mai multe date si casuri speciali referitorie la manipulatiunea averii publice, date si casuri despre cari numai ceti orbii de spiritu de partita se potu indoi, ca ar da destula si inintema causa d'a invinui pre guvernulu actualu, pentru respirea averii statulu, si numai surdii si orbii mai potu dice ca, in butulu aceluora derimatorie si neconestabile date guvernulu actualu e curatu la mani si la consciintia. —

Multi afirma — diceu Simony la fine, ca esetera unei comisiuni parlamentarie, precum ceru er in proiectulu meu de resolutiune, pentru revizuirea tuturor aceluora costuante, e identica cu punerea sub accusatiune a guvernulu. Me rogu de iertare, acei dau nu priispu de felu procedur'a de dreptu. Binevoiti a frundari istori'a constitutionalismulu in cele mai vechi tieri constitut. d. e. in Anglia, si veti afla, cumca de base a puneri sub accusatiune a ministrulu seu a singurateiloru membri ai aceluia, totu de un'a a servitu raportulu comisiunii emise de catra parlamentu. Dar nu numai pentru acuzarea guvernulu e necesaria investigatiunea, ci pentru ca se cunoastema starea lucruriloru si ca se cunoastema sistem'a urmatu pan'acuma, pentru ca astfelu, deca vomu h'af'a de lipsa, s'o schim-

camu cu alt'a. Ateia dora, cari dicu, cumca eu a priori vreu a judeca guvernulu de vinovat, afirma o absurditate. — Alb.*

— Pentru teatrulu maghiaru din Clusiu s'a aplicatodu prin Maiestate er' una subventiune de 15.000 fl.

Credentiile a natiune romana inca asteptia asa subsidia, macaru pentru o scola romana agronomia economica, reale, industriale se tehnica din tesurulu statulu, ca-ce lipsa'le e de institute coeresice tota asemenarea si urgentia altoru necesitati. —

— Se scrie, ca arhiducele Joseph — si va cere demisiunea din postul de comandant supremu ala honvedilor, din ore cari incidinte neplacute experiate, inso acum se scrie, ca diferinti'a sa e apllanatu si ca e a se astepta denumirea unui ministru de aparea rati, ceea ce scrie officiosu „P.L." er „P. Naplo.“ atribue prosperarea armatei militiane concentrati impregiariiloru si insusiriloru in perso'n'a arhiduceulu, cu tote ca dice, ca o parte din opiniunea publica, ad maghiaru, numai se ingrigie, ca armat'a honvedica nu va fi destulu de maghiaru, pre candu alt'i in cercurile cele mai susu, ca adica remonstancie trecute, nu va fi deajunsu dinastia, Vorbe lesne de explicata, ca maghiarii voru militia separata. —

Cronica externa.

Berlinu, 26 Noembrie. — Camer'a deputatiloru a adoptat, dupa una a treia citire, legea reorganizatiunii Cercuriloru conformu proiectulu guvernulu, cu 288 voturi contra 91. Majoritatea Polonesioru a votatu contra proiectulu, si nu mica parte de conservatori dinst'ensii, pentru.

— Presied. republicii unite americane Grant s'a relescu acum cu aproape 4 mil. voturi, o majoritate de 2/3 voturi din tote statele americane.

Varietati. Contriburi

la salvarea Gimnasulu romanu din Bradeu.
Au mai constituitu totu la stud. Manolescu urmatori studiosi cu anima romana;
I. P. Vinesiu 40 er., S. N. Bobanescu 50 er., Iosifu B. Catiaveiu 10, George Strambu 15, George Balesescu 50, Vasiliu Mastiu 10, George Ioan Poppu 20, Petru P. Crelioiu 10, George Sandu Gologanu 10, Maximilianu Popoviciu 10, Nicolau Poppa 25, Constantinu Enescu 30, suma 2 fl. 80 er.

Discursu publicu.

(Urmare.)

De in timpurile cele mai vechi si pana in zilele nostre au fostu totdeana la tote natiunile luminate mai multu pretuite dode asiediaminte de lumina: scol'a si biseric'a. Ele amendeau a chiamarea, fratiloru, se patrunda animile si sustele omeniloru cu adeveneru datorate de viaita. Scol'a este fundamentulu si Biseric'a este zidirea facuta pe acestu fundamentu. Biseric'a are lipsa de scol'a si scol'a de biseric'a. Scol'a ajuta si inainteza scopurile bisericiei, si biseric'a inela ajuta si inainteza si trebuie se inainteza scopurile scoliei deca-si cunoscu amendeu interesele lor, cari suntu forte rudite, deca nu totu acestea.

Amendeu si scol'a si biseric'a suntu si au chiamarea, a fi asiediaminte de crescere si investetura. lumina si cultura, amendeu au de scopu de a areta calea adaverata pe carea, mergundu omulu, se se face pe sine si pe fratii sei fericiti. Amendeu prin urmare au de scopu a mudioculi si inainta binele omenirei. ...

Biseric'a are de scopu a pune in animele omeniloru iconele de virtute dape cristianetate adaverate si sante ale evangeliilei lui Iehovistu, a nobila simlimentele omului a lu aduce pe omu ocolo, ca se nu pots se voiaise si se face decatu binele, si se urasca desieratiunea, slabiciunile si fardalegile omenesci, ale descoperi si bicuici acestea fora incotaru si fara crutiare, a descoperi relele de cari sufera poporul si ale leci; pe scurtu a areta calea adaverata catre desoverarea morala a omului in familia, si statu, si in tote ramurile vietiei omenesci. Aceasta e scopulu ce lu urmuresce biseric'a.

Era scol'a, fratiloru, celalatu asiediamentu de cultura are de scopu de a face din copii nostri,

omeni cu capu luminatu, si cu anima simtitoare pentru totu ce este frumosu, bunu si mareti; a intram pe omu cu o nesutinta nelucida, de a patrunde totu mai adfunde in sciinte, cari suntu temelii a vietii. Acesta este scopulu spre care tinemese scol'a; era indeosebi ara scol'a urmatoarelor scopuri a la sevesi:

1. A aprinde animelu scolariloru pentru bine si adeveru, a lu face ca ei nu simtia, se nu volesca, se nu iuradesca, si se nu p'ota se lucre reu, decatu numai bine; virtutea se la fia cea dinteia, se la fia lora podoba cea ma frumoasa a fapturiloru, si binele celu mai inaltu, spre care se nesuiesca ei neincetatu in viata.

2. A pune pe copii nostrii in stare se pricepa cugetarile straine, a imbogati mintea lora cu o multime de cunoscutie, si a lu face se fia in stare se impartasiesca si altor'a in scrisu sau cu gur'a acesa, ce cugeta si simte elu intr'unu chipu usuru, frumosu, si placutu. Acesta este unu falosu forte mare, pentru unu omu; celu ce nu scie se-si impartasiesca altora cugetarile sale, acela este nefolositoru pentru societatea omenesca.

3. Alu treilea scopu, carele -lu are scol'a in vedere este: a lu face pe scolaru cunoscutu si cu limba nemlindica, si anguresca, ca limbi ale patriei, cari suntu forte usuratori la intrupinderile nostre de totu felulu, in viata de tote dilele: la negoti, meserie si altele.

4. A lu face pe copulu, ca se fia singuru in stare, se-si faca totu felulu de scoeteli si planuri, cate i vinu in viata de tote dilele; a nu se lasa se fia insulatu, silitu se coara totdeauna svatulu si parerea altora.

5. A lu face pe copulu cunoscutu cu patria sa, cu tie'ra in care locuiesce elu, precumu si cu cealalta lume mai departata; largidnu si inmultidnu astufelu cunoscutie lui, ca se vedea, ca lumea nu se marginesce numai intre hotarele satulu sau orasiulu sau, ci ca, preste munti, vali mari, suntu si locuiescu omeni, si ce felu de traiu, institutiuni, si progrese ara. —

6. Alu sieselu scopu lu are scol'a, a lu face cunoscutu pe copulu cu intemparile cele mai insemnate, din timpul trecut, si in timpul de acelu, ca lu face cunoscutu cu barbatii cei mai mari, carei mai insemnati. Ale atreia exemple de barbati carii au stralucitu prin curagiu, eroismu, vitegiu, prin iubire de poporulu sau, de natiesca sa, prin sacrificarea averiloru pentru binele comunu.

7. A lu face pe copulu se cugete, se simtata, se se minunesca, si se premariesca natura si pre-ditorulu se!

8. A descepta, si a nutri in copiu unu simtiu pentru frumusea, pentru curatia si rondsalia in tote, ca ordinea e sufletulu lucrurilor.

Aceste suntu, fratiloru, pe scurtu scopurile, cari le are in vedere scol'a. Ea ne face se fimu folositori si harnici pentru noi insime, pentru familie nostre, pentru natiesca si pentru omenirea intraga. Scol'a da minte omulu nepricuptu, i deschide ochii mintii lui, ca se se cunosca pe sine, se-si cunosca lipsele sale, scopurile vietii sale, si -lu invata se caute si se afle totdauna si midulocele pentru de a-si imbunatati starea lu sufletesca si materiala. Ferice de omulu, carele pricepe pretulu invetiarii, carele imbratisara invetiarii, care i-o da scol'a; sciint'a este in capulu lui o facia aprinsa, care i lumineza pe cararea vietii, ori in ce parte va apaca, ori si ce lucre va intrupinde. Unu omu fara de scol'a, fara sciintia este asemenea unui orbu, carele nu cunosce drumulu se, ci trebe se -lu conduca altulu de mana, pentru ca se ajunga la tie'ra dorirei sale. Sciintiele suntu cea mai frumoasa avere, ce o potemu lasa de mostenire urmasiloru nostri, o avere nesupuza la nici o stricatie. Sciintiele ridica pe omulu celu cadutu si sirmanu; suntu nice calaudi; cari ne arata drumulu adeveratu al vietii nostre; suntu unu miduloce pentru de a castiga avere, de a ne inlesni si iudiciu trailu vietii, a ne pune o temelie traonica si sigura viitorulu nostru, si a fi astufelu feriti de atales pericole, preste cari dau omenii, ce ambu intru intunecaru si cu ochii inchisti, omeni fara sciintia si fara de carte. Se imbracisamui dete sciintiele, se imbracisamui scolele cu tota puterea vietii nostre, cu totu sufletulu nostru. Se cugetam seriosu, ca numai ele suntu p'oti, prin care potemu ajunga la tie'ra a tuturor dorintiloru nostre, la fericierea nostra adeverata, ca numai prin ele ne potemu face fericii. —

Noi fratiloru -lu amu fostu asia fericii, ca se fi sciutu pretiu dupa enviinta invetiarii, acestu dara cereacu; de aceea amu ramasu asia tare inde-

retu, de aces, desi cei mai multi la numero, amu fostu totosi siliti se ne supunem strainiloru, mai pucini la numero, de catu noi. Pentruca bine trebe se ne insemnam, fratiloru, nu multimesa unei poteri invinge, ci felulu poterii. Ce folosu d. e. ca suntuem asia de multi la numero, si asi abia silu ca mintea? De ce folosu ne este potera trupulu nostru, deca sufletulu, care-lu conduce, este slabu, fara potera? Ce ne folosesce sufletulu nostru ageru, ce ni l'a daruitu Ddieu in mesura mai mare, ca altoru neamuri, deca nu avemu nici o grigia de dezvoltare lui, de impodobirea lui ca fapte, cari se ne radice in pretulu strainiloru, cari se ne facu cinstiti, pretiuti si respectati inaintea altora neamuri, si poterii si fericii in casele nostre, in familiile nostre? Se fia ore ast'a sortea romanulu, a fi totdeauna in orbire, a fi totdeauna inderetulu altor'a, a fi intru vicia unu lucru de batjocura inaintea strainiloru? Se fia ore sortea romanulu, a fi osanditu la unu somnu, din care se nu se mai p'ota elu descepta nici odatu? — O nu, nu credemu despre poporulu nostru, se fia elu astadi asia neposatoriu de fericierea sa, de viitorulu se si alu copiloru sel. Nu se p'ote nici de camu, ca astadi, candu straluce tuturoru in asemenea mesura soarele libertatii, candu toti fii acestei patrii au deplina voia, se invete si se lucre, se-si mesure poterile cu ale altora pe terenulu sciintii si muncii, se fia astadi vre unu romanu cu adeveratu simtiu, carele ara numai unu picu de minte sanatoasa, nu credu dicu, se fia elu neposatoriu de viitorulu se, de binele si fericierea sa, de binele si fericierea copiloru, nepositoru si tuturoru cati suntu de unu sange cu elu. . . .

Pana in tempulu de astadi au mai mesuru iururile si dapa norocu, der' amara e sortea acestor'a, cari astupa totulu dala norocu. Elu are pre pucini prietini, pe cari i iubesc, pentru cei mai multi este elu masteru. Se ne silim se ne castigam midulocele sigure, armele poterice ale sciintii, prin cari se ne faurim noi insime sortea nostra, se fimu noi insime domni preste viitorulu nostru, se nu mai fimu noi numai unu jocu ala intempariloru.

Se ne lasam fratiloru de slabulu obicei de pana acumu de a nu face alta, decatu ce au facutu parintii, mosii, si stramosii nostrii, de a calca in tote privitiunile in pasi lora, de au fostu ei gresiti sau nu. Se cautam a pricepe dorintiele si ingrijirile lora pentru noi in privinta a tot'asa. Nu au voit si doritu ei, se remanemu totu asia de nepricupti ca si ei: facare parinte adeveratu dorosea, ca copulu se nu se fia mai multu decatu elu, se fia severitoriu de fapte mai marele decatu elu, se ocupe postiu in societatea omenesca mai insemnata decatu elu, cu unu coveniu, facare parinte dorosea, ca copii sei se fia mai fericii, decatu elu.

Cu vietii e grea fratiloru, timpurile suntu grele si din ce in ce se facu totu mai grele pentru aceli, cariil stau pe locu si nu-si potrivecu trailu lora dupa impregiari, pentru aces, carii nu pricepu versulu timpului, carele striga: inainte: inainte in tote cugelele tale, inainte in tote lucrurile si intrupinderile vietii tale, astufelu de omeni suntu nefericiti fratiloru, astafelu de omeni - si sapa momentulu cu insusi manile lora, lasandu unu nune tristu, o trista aducereaminte urmasiloru lora, lasandu dapa sine unu nune de batjocura si ticlosa strainiloru, cariil ridu in sufletulu lora, de atata nepasare romanesc.

Reulu nostru, o pentru alte neamuri, streine binele nostru, o in p'entire si incuragare in intrupinderile lora pagubitoare none, d'a ne supune totu mai tare, d'a ne pune piciorulu pe grumadiulu nostru, d'a ne umili astufelu, incatu nici odatu se nu ne mai potemu redica din norulu ticlosiei nostre, ci se fimu totdeauna sclavii lora, se ne puna in jugu, se tragemu, ca nise vite neocutoritate. Acesta este sortea, care ne astepta, fratiloru, deca vomu fi totu asia neposatori de binele si fericierea nostra adu de scola si carte.

Pentru ce bietulu romanu are numai detorii si drepturi nu, pentru ce p'orta elu numai saracii, si alti usuratiile trailu? Pentru ce altii - si petre se se desmerdeaza in averi si totu felulu de bunatati, era elu se chinuiescu cu gandurile, ore ce voinu maucă eu man, ore ce voinu da eu copiloru mei, ca se nu ne flamandiesca impreuna cu iubitu lora parinti? Pentru ce atatea familii romane genu si tipa in lipsa cea mai infrioritata? Pentru ce n'avem noi alicu o sigura cetate romanesc, unu singuru orasiu curatu romanesc? Pentru ce orasiile din Romanu suntu impenate cu straini, cari incetu cu incetulu amenintia a sterge ori ce semn de viaia romanesc, intr'insulei pentru ce s'au incui-

batu strainii in ele? Pentru ce aici in Austria romani locuiescu pretudinendi marginile cetatiloru si orasiiloru? Pentru ce tote acestea? Pentru ce n'avemu minte, pentru ce n'amu sciutu se pretinim sciintiei, pentru ce nu ne amu dedatu a ne imp'etrini cu cartea, nu i-am facutu locu acesei, invetiariiloru si adeveruriloru si in animile nostre, in familiile nostre, si nu amu primitu nici sfaturile acelor'oameni binevoitori si nostri, cari presinditu impasii, in care o se cademu, deca vomu merge totu cu ochii inchisti, avemu dorint'a si ne indolieticiu cu cartea, voindu astufelu se abata piciorulu dela noi, se ne deschida ochii sufletulu nostru, ca se ne faca se vedemu si se simtimum binele si fericierea nostra. Dovada despre unu astafelu de zelu infocatu alu filioru adeverati ai poporulu nostru doritori de binele si inaintarea lui, e si didirea cea mare din Gröneru, scolele gimnasiale comerciale si reale imp'egate cu Gimnasiulu.

(Ya urma.)

Nr. 4441/r. c. 1872.

2-3

Publicatiune.

Domnulu comite supremu alu comitatulu Turdii cu respectu la dispozitiunile gg. 22 si 28 a Art. de lege 42 din anulu 1870 a conclumantu comitatulu comitatensu pre 20 Decembre a. c. la siesint'a straordinaria in opidulu Turd'a.

Ceea ce prin acesti membrioru comitetulu, cari locuiescu afara de comitatu, li-se face cunoscutu.

Vice comitele comitatulu Turdii,

Turd'a. in 26. Novembre 1872.

Vice comitele

Miksa.

Nr. 10291—1872.

1-3

Publicatiune.

Pentru ocuparea postulu de cancelistu derevitu vacantu la administratiunea casei de dare cetatienesce de aici, cu care este impreunatu unu salariu annualu de 400 fl. v. a. din casa alodiala a cetatii si depunera unei cautii de oficiu de marime salariulu, se prefige concursulu pe Decembre 1872.

Petitorii acestui posta de oficiu au se-si tramita petitiunile lora instruite cu documente despre desertele lora in scriere si computu, despre cunctentiele celoru trei limbi ale patriei, despre etates lora, despre ocupatiunile lora de pana acumu si despre tot'asa a depune cautii de oficiu, pana la terminulu arlatu — la acestu magistratu.

Brasiovu, 17 Noembre 1872.

Magistratu Cetatii si alu Districtulu.

Nr. 1572—1872.

1-3

Publicare de concursu.

Judele procesuale alu Blasialu in comitatulu Albei inf. face cunoscutu prin acesta, cumu ca se deschide concursu pentru cele 5 statii de notari ceruale in Mihailiu, Blasiu, Lupulu Bucerdea gransa, si Cenade.

Cu aceste posturi notariile este impreunatu salariu de 400—600 fl. si cotelu liberu.

Celi ce dorosea a concurga, pana la 20 Decembre a. c. se-si de la suscriutla cererile instruite conformu legui, cu atatu mai vertosu, ca numitele posturi notariile in cele din urma dile ale lui Decembre se voru prevedu prin alogere.

Blasiu 28 Noembre 1872.

Toth M.

jude procesuale.

Cursurile

la bursa in 3 Dec. 1872 st. aia:

		fl.	cr. v. a.
Galbani imperatice	—	—	—
Napoleoni	—	8. 68	—
Asburg	—	107. 85	—
London	—	108. 80	—
Imp'ratulu nationalu	—	66. 15	—
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	70. 45	—
Obligatiile rurale ungare	—	79. 75	—
* lemnesane	—	79. —	—
* transilvane	—	77. 25	—
* croato-slav.	—	—	—
Actiunile bancii	—	973. —	—
* creditulu	—	338. 80	—

Publicatiune de inarendare.

In urm'a ordinatiunei ministeriului reg. ung. de agricultura din anulu 1872 Nr. 19273 se esarendéza mai multe bunuri mici tienetórie de dominiulu reg. ung. de stava a Fagarasiului sub urmátóriele conditiuni si modalitati.

Nr. pozitiunii	Numele partiloru de arendata	Mori de farina	Dreptulu de carcmaritu	Portoria (rama) de poduri	Baia de piétra	Annotatiuni
1	Fagarasiu	dóne cu 8 róte	numai dreptulu	dela podulu acoperitu		Cracimele suntu provédute mai in tota loculu cu gradini. —
2	Beclénu		casa de carcima			In urbea Fagarasiului dominiulu esercéza esclusiv dreptulu carcmaritalu de vinu si bere (olavina) dela an. nou pana la Sãn-Mihaiu, dela Sãn-Mihaiu inse pana la anulu nou si urbea se folosesce de acestu dreptu deimpreuna cu dominiulu. Dreptulu venderei de vinarsu (rachiu) -lu practiaza dominiulu esclusiv numai in cantinulu dein fortetia. —
3	Riusioru		.			
4	Mundra		.			
5	Toderiti'a	una cu 2 róte	numai dreptulu			
6	Galati		casa de carcima			
7	Sierpeni	una cu 4 róte	.			
8	Persiani		.		baia de piétra	
9	Gridu		numai dreptulu			
10	Coman'a infer.	dóne cu 4 róte	casa de carcima			
11	Cuciulat'a		numai dreptulu			
12	Lapsi'a	una cu 1 róta	.			
13	Venet'i'a super.	una cu 2 róte	.			
14	Coman'a super.	dóne cu 3 róte	.			
15	Venet'i'a infer.		casa de carcima			
16	Parèu		.			
17	Sinc'a nóua	una cu 2 róte	numai dreptulu			
18	Porumbaculu infer.	una cu 4 róte	casa de carcima			
19	Sara'ta		numai dreptulu			
20	Porumbaculu super.		casa de carcima			
21	Ucfa de susa	una cu 2 róte	.			
22	Breaz'a		numai dreptulu			

Tempulu arende se incepe in 1-a Aprile 1873 si tiens pana la 31 Decembre 1878. —

Arend'a se face pe bazea oferteloru si a licitatiunei publice. —

23 Decembre a. c. la 9 óre antemeridionale la subscribulu oficiu reg. silvanale, unde se potu vedé si conditiunile de inarendare. —

Ofertele se potu face sèu pre cate unele obiecte de arenda deosebite, sèu pre mai multe la oalta, si cu deosebire dreptulu carcmaritalu si morile se potu da si la oalta impreuna. —

Pre edificiále de economia si cele apartienutórie de ele suntu arendatorii detori ale asigurá contra focului si din tempu in tempu ale repará si ale tiens in continua stare buna. —

Subarendarea se póte face numai cu aprobarea prin ministeriulu ung. de agricultura. —

Darea de statu si accientiele de desdauarea de pamentu si greutatile patronatulu le platesce dominiulu; tóte celelalte greutati ambulatórie dupa aceste posesiunii e detoria arendatorulu ale solvi fora nece una subtragero. —

Incipendu din 23 Decembre a. c. dala 9 óre antemeridiane se voru licitá aceste bunuri si drepturi sèu singlarice sèu cumulative, dupa cumu se va vedé mai cu folosu sub decursulu licitatiunei. —

Voitóriu de a licitá suntu detori a depene 100% din pretulu strigarii cá radiu. —

Atatu cu privire la ofertele scrise, catu si la licitatiunea verbale se considera cá principiu, ca intreprinderea arende cumulative se prefera celei singlarice. —

In ofertele sigillate are a se descoperi determinatu, ca ofertorele conósc obiectulu de arenda si conditiunile, si pre bazea acelor'a -si face ofertulu, a carui suma in bani pe unu annu are a se scrie caratu cu cifre si litere. E de a se insemná cu punctualitate si numele partoi de arenda, pre care se face ofertulu; mai departe numele ofertorelui, alu locintiei (domiciliulu) si alu postei ultime. —

Fiecare intreprinditoriu e datori a-si justificá destoinicia (harnicia) de a arenda, si starea bunuriloru sale deajunsu. —

Arendatorii, cari cu privire la trecutu suntu in restantia, cari stau sub concursu sèu tatoratu, sèu cari s'au pedepsitu pentru crima de castigu nelegiuita nu potu licitá.

Fagarasiu, 25 Novembre 1872.

Oficiulu reg. ung. silvanale.

1-3